

помощь отъ Русия, но не я получава. Неговитѣ непрекъснати усилия сж безрезультатни. Той узнава най-после, че руската дипломация по черковния въпросъ скритомъ прѣчи на българитѣ да отхвърлятъ властта на цариградската патриаршия, че тя е противъ българското черковно самоопредѣляне—за запазване на патриаршеския авторитетъ, подобно на папския въ Римъ. За това Раковски говори дори до смъртта си противъ Русия, нарича дипломацията ѝ „подла“, кори рускитѣ управници и ги счита „злонамѣрни“; обещанията ѝ къмъ българитѣ нарича лукави, лъжливи, политиката „убийствена и злобна“; заявява, че Русия воюва съ Турция не за да освободи славянитѣ, а за свои собствени цели—едно схващане близо до истината.⁷

Несигурността на политичнитѣ вѣения по източния въпросъ го каратъ да действува съ дипломатични сръдства. Доколко далновиденъ дипломатъ е Раковски, какъ точно е анализиралъ политичния моментъ тогава, се вижда отъ това, че той вини Русия, за дето върви тайно съ Австрия и Англия противъ Франция. Той знае, че „всѣка отъ европейскитѣ сили работи за своѣж користна ползж“.⁸ При тако-